

OHLÉDNUTÍ ZA TŘEMI ROKY EXISTENCE NAŠÍ SEKCE

Bryologicko-lichenologická sekce ČSBS byla založena 29.2.1988 a v téže roce měla 32 členů. Nyní má 40 členů a 14 zahraničních spolupracovníků z 9 zemí (adresář bude uveřejněn v příštím čísle). Sekce organizuje různé kursy a exkurze, podílí se na organizaci či zajištění akcí ČSBS či jejích složek a pod. Každoročně pořádá bryologicko-lichenologické dny, neformální setkání členů, jehož součástí jsou odborné referáty, diskuse o činnosti sekce a terénní exkurze (1988: Sv. Jur při Bratislavě, 1989: Opava, 1990: Třebíč). Pro zájemce z řad studentů, učitelů aj. byla uspořádána již čtyři určovací praktika (Olomouc) a začátečnický kurs (Brno). Ve spolupráci se severočeskou pobočkou ČSBS byl v r. 1988 uspořádán bryologický (Litoměřice) a v r. 1990 lichenologický víkend (Leská). Dále se uskutečnilo několik jednodenních exkurzí do pražského okolí. Součástí floristických kursů ČSBS se již pravidelně staly bryologické a lichenologické exkurze (1988 Tábor, 1989 Bruntál, 1990 Hlinsko). Jednotlivými bryology byl vypracován seznam knih s bryologickou tematikou v hlavních veřejných a soukromých knihovnách v českých zemích a dále rejstřík ke "Katalogu literatury po mochoobrazným". V Bratislavě bylo vytvořeno dokumentační centrum lichenologické bioindikační literatury, rovněž je snaha vytvořit knihovnu sekce. Významnou aktivitou je vydávání zpravodaje Bryonora (dvakrát ročně: červen a prosinec). První číslo vyšlo v prosinci 1988 (cyklostyl na formátu A4), od 4. čísla je nová hlavička a dvoujazyčný obsah, od 5. čísla vychází zpravodaj ve zmenšeném formátu a zlepšené kvalitě (počítačový tisk oboustranně rozmnožovaný xerozem). Na zvýšení technické kvality se významně podílí Botanický ústav ČSAV, za jehož velkorysost jsme mu zavázáni díky. Dosud vyšlo 5 čísel o celkovém počtu 94 stran. Z pravidelných součástí bylo nejvíce rozsahu věnováno zprávám ze sekce a čs. bryologické bibliografii (10 stran), čs. lichenologické bibliografii (8), personáliím (6) - nekrologům: Z.Tobolewski, L.Pokluda, W.C.Steere, S.W.Green, M.Steiner, M.F.Makarevič, M.E.Hale, H.Inoue a výročím: J.Suza, A.Weidmann, V.B.Mann, M.Servit, W.A.Leighton, A.Hilitzer, K.Kavina, E.Senft, A.Vězda, Z.Černohorský, informacím o společnostech (5) - I.A.B., Polská lichenol. sekce, I.A.L., B.B.S., B.L.S., uveřejňovány jsou rovněž souhrny referátů z bryol.-lichenol. dnů (5) a výběr nové bryologické i lichenologické literatury. Dále vyšel přehled bryologických (6) a lichenologických periodik (8). Od 5. čísla je Bryonora zaregistrována mezinárodním kódem ISSN. Editoři zpravodaje rozeslali nabídku spolupráce na všechny existující zahraniční sesterské společnosti (9 lichenologických, 9 bryologických a 4 bryologicko-lichenologické). Pravidelně je Bryonora zasílána na adresu International Association for Lichenology, International Association of Bryology, British Lichen Society, Nordisk Lichenologisk Forening, Society of Australasian Lichenologists, sekcja lichenologiczna PTB (Polsko), lichen section SMF (Finsko), Società Lichenologica Italiana, American Bryological and Lichenological Society, Mossornas Vänner (Švédsko), Bryologische en Lichenologische Werkgroep KNNV, Vlaamse Werkgroep Bryologie (posledně dvě zmíněné - Nizozemí). Dále je Bryonora zasílána dalším zahraničním spolupracovníkům do SRN, Dánska, Finska, Polska, Maďarska, SSSR a USA.

Pokud jde o koncepci našeho zpravodaje do budoucna, z pravidelných rubrik bychom větší rozsah rádi zachovali u zpráv ze sekce s důrazem na informativní charakter příspěvků. Rádi bychom našli spolupracovníky pro výběr světové bryologické a lichenologické literatury. Větší prostor bychom chtěli věnovat odborné ná-

plní. Uvítali bychom kratší články ať již originální (např. předběžné sdělení) či přeжатé (novinky či zajímavosti ze světové literatury). Ideální by bylo vytvořit menší zásobu kratších příspěvků. Za důležité bychom považovali vytvoření seznamu nových nebo nově popsaných taxonů týkajících se našeho území nebo pro naše území pravděpodobných, jakož i nomenklatorické změny u zástupců naší flóry.

Velmi závažnou otázkou je otázka finančního zajištění. Dosaďadní pomoc Botanického ústavu byla velkoryse poskytnuta zdarma, není však vyloučeno, že v budoucnosti bude nutno část nákladů (papír, popř. xerox) krýt. Dalším problémem je poštovné, které se několikanásobně zvýšilo. Bohužel prostředky ČSBS jsou omezené (viz například potíže Preslie). Proto se obracíme na členy naší sekce o sdělení, jakou nejvyšší částku by byli ochotni hradit za jedno číslo zpravodaje Bryonora (rozsah a periodicita zůstane s největší pravděpodobností beze změny).

ODPOVĚĎ BUDE PŘEDSTAVOVAT PŘIHLÁŠKU K DALŠÍMU ODBĚRU !!!

jl

Exkurze ke kořenům licheologie

Zatímco charakter lišejníků jako složených organismů byl odhalen až na konci minulého století, označení "lichen" má delší historii. Původ slova je nejasný; může pocházet od řeckého "leichen" = bradavice či vyrážka, anebo může souviset s řeckým "leicho" (latinsky "lingo") = lížu. Podobný základ má slovo lektvar, odvozené z řeckého "enleikton" nebo "enleichein" (= vylízat), označující doslova "lék určený k vylizování". Slovo "leichen" v původním smyslu nejdříve znamenalo kožní chorobu lišej, jež byla dlouho označována stejným latinským slovem (příbuznost je zachována i v češtině); lišejník je tedy něco jako "lišej kůže (kůry) stromu". Druhou možností výkladu podporuje význam lišejníků v medicíně: mohou jak různá onemocnění léčit (mezi jinými i kožní onemocnění), tak i způsobovat (např. kožní exémy, lišeje). V botanickém významu bylo slovo "leichen" asi prvně užito v řecké literatuře zhruba ve 3. století př.n.l. Theophrastem (371-286) k popisu "výrůstků na kůře oliv". Tehdy byly rozlišovány a popisovány dokonce dva typy lišejníků, epifytická *Usnea* a skalní *Roccella*. Jako samostatná skupina rostlin lišejníky ale rozlišovány nebyly a většinou byly považovány za mechy. Oddělení a rozlišení provedl až francouzský botanik J.P. Tournefourt v r. 1694, který slovo "lichen" použil jako jméno rodové (první systém lišejníků ale vytvořil Ital P.A. Micheli r. 1729, který popsal přes 300 druhů). K. Linné uvádí ve své klasické práci *Species Plantarum* (1753) pouhých 80 druhů lišejníků, z nichž 11 nebylo dosud popisováno. Jeho zásluha je však v zavedení binární nomenklatury. Pokud jde o vyobrazení, tak lišejníky byly rovněž zmiňovány v řeckém herbáři *Materia Medica* (Dioscorides, 68 n.l.), který byl později (512) ilustrován Byzantinci. První tištěné reprodukce schematických kreseb lišejníku pocházejí z let 1484 a 1491. První kresby zachycující detaily stélky (plodnice, soredie, rhiziny aj.) jsou v díle Itala Marcella Malpighiho *Opera Omnia* z r. 1686. Vynikající kresby více druhů lupenitých a keříčkovitých lišejníků obsahuje dílo Skota Roberta Morisona *Plantarum Historiae Universalis Oxoniensis*. První ilustrace korovitých lišejníků pocházejí od Dillenia (*Historia Muscorum*, 1741), který také položil základy preparaci lišejníků herbářováním (nalepení na tvrdý papír a označení etiketou). První ilustrace mikroskopických detailů pocházejí asi z poloviny minulého století (Tulasne, 1852).